

แถลงการณ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย เรื่อง สงครามอิรัก กับปัญหาอนาคตนิติธรรมโลก

๑. ตามที่ได้มีการก่อสร้างอิรักขึ้นในท่ามกลางเสียงเรียกร้องทักท้วง และต่อต้านจากตั้งแต่องค์พระสันตปาปา จอห์นพอลที่ ๒ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Commission of Jurists) ศิลปิน นักวิชาการ ปัญญาชน และประชาชนพลเมืองผู้มีใจรักสันติภาพ สิทธิเสรีภาพ และความเป็นธรรมทั่วโลก กับทั้งยังเป็นสงครามในยุคของขีดความสามารถทางแสนยานุภาพ ยุทธโศภกรรม การทำลายล้างอย่างรวดเร็วกว้างขวาง และโหดเหี้ยมรุนแรง อย่างที่ไม่เคยมีมาแต่ก่อนในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ในประการสำคัญ สงครามการสู้รบมีท่าทีว่าจะยืดเยื้อ และขยายขอบเขตความโหดเหี้ยมรุนแรงขึ้นโดยลำดับ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวให้ได้สดับตรับฟังกันทั่วไปแล้วนั้น

๒. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย ได้ศึกษาติดตามเรื่องราวความเป็นไปของปัญหาความขัดแย้งนี้มาด้วยความหวังใญ่ ในขณะที่เดียวกัน ก็มีความชื่นชมในขั้นนิติธรรมความเป็นอารยะโดยเฉพาะอย่างยิ่งของบรรดาชาติมหาอำนาจ ที่พยายามจัดการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และกระบวนการนิติธรรมส่วนหนึ่งของสหประชาชาติ คือ คณะมนตรีความมั่นคง แต่แล้วทั่วโลกก็ต้องพากันผิดหวังอย่างแรง ที่โอกาสวิถีทางความชอบธรรมเช่นว่านั้น ต้องเป็นหมันไป เพราะเหตุจากความยึดถือกำลังอำนาจส่วนตนขึ้นเป็นใหญ่เหนือหลักการนิติธรรม นับเป็นการก้าวกระโดดถอยหลังอย่างน่าเสียดายยิ่ง และทั้งยังเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ กฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งพยายามสถาปนาหลักการ และกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศโดยสันติวิธี จากบทเรียนความหฤโหดของสงครามโลกครั้งที่ ๒

๓. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย เป็นเพียงองค์กรเล็กๆ องค์กรหนึ่งจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีภาระหน้าที่ในด้านการคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย แต่ก็มีคามตระหนักดีว่า ปัญหาสงคราม และสันติภาพระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ในโอกาสที่พบปะเสวนากับคณะเอกอัครราชทูตแห่งสหภาพยุโรป ประจำประเทศไทย เมื่อเร็วๆ มา นี้ ก็ได้ปรารภถึงความตระหนักในความเป็นจริงข้อนี้ การศึกษาติดตาม และความกังวลสนใจในปัญหาสงครามอิรัก จึงนับเป็นภาระหน้าที่ส่วนหนึ่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แม้จะไม่ได้อยู่ในสถานะบทบาทที่จะสามารถทำอะไรได้เท่าไรนัก แต่อย่างน้อยในฐานะที่สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องสงคราม และสันติภาพ อันเป็นปัญหาระดับโลก ดังกล่าวแล้ว จึงเป็นธรรมดาที่ประชาชนคนไทยจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจ และถือเป็นภาระหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่จะพึงส่งเสริมการเรียนรู้ ทำความเข้าใจเช่นว่านี้

๔. จะอย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย ก็ถือเป็นหลักการ โดยเคร่งครัดเช่นกัน ที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องของปัญหาการขับเคี่ยวช่วงชิงอำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มพิพาทสงคราม หากแต่จำกัดอยู่แต่ในขอบเขตของปัญหาเรื่องกระบวนการความถูกต้อง ชอบธรรม ตามหลักการนิติธรรม และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการคุ้มครอง และส่งเสริมสันติภาพ และสิทธิมนุษยชน

๕. บนพื้นฐานของเจตนารมณ์ และหลักการดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย จึงได้ประสานการเรี่ยรื้อร่วมกันกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และเห็นสมควรนำเสนอแนวทางปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับสงครามอิรัก อันเป็นปัญหาเฉพาะหน้า และสันติภาพ รวมทั้งประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบทบาท และอนาคตของสหประชาชาติ และหลักการนิติธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนี้

๕.๑ ในส่วนของประเทศคู่พิพาทสงคราม นอกเหนือไปจากข้อทักท้วงถึงความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายของการก่อสงครามอิรักแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย ขอแสดงความสนับสนุนอย่างเต็มที่ ต่อข้อตักเตือนของคณะกรรมการนักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศ รวมทั้งสภาทนายความสากล ถึงหลักปฏิบัติการสู้รบของกลุ่มพิพาทสงครามที่จะพึงต้องยึดถือพันธกรณีตามหลักการมนุษยธรรม และสิทธิมนุษยชน ภายใต้อนุสัญญากรุงเจนีวา เป็นต้นว่า ให้ความเคารพต่อบูรณภาพดินแดนของประเทศเป็นกลาง การแยกแยะระหว่าง คนกับเป้าหมายทางการทหาร และพลเรือน การห้ามใช้อาวุธโหดร้ายทารุณ การห้ามใช้อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ และอาวุธปรมาณู ข้อปฏิบัติต่อบุคคลที่ตกเป็นเชลย ข้อปฏิบัติต่อผู้ป่วย และได้รับบาดเจ็บ การห้ามการกระทำอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับผู้นำทางการเมือง ลงไปจนถึงพลทหารระดับล่าง และการส่งตัวผู้กระทำผิดขึ้นสู่ศาลอาญาระหว่างประเทศ ฯลฯ

๕.๒ ในส่วนของบทบาทสหประชาชาติระหว่างสงคราม ถึงแม้ต้องประสบกับความล้มเหลวในการระงับยับยั้งสงคราม ซึ่งเป็นสิ่งที่พอเข้าใจกันได้ ในสภาวะเกมอำนาจเศรษฐกิจการเมืองที่เป็นอยู่ แต่ก็เชื่อว่าสหประชาชาติจะยุติบทบาทลงโดยสิ้นเชิง ในทางตรงกันข้าม กลับน่าจะถือเป็นภาระหน้าที่รับผิดชอบดูแลติดตาม และตรวจสอบ กระบวนปฏิบัติการสงครามสู้รบ ให้เคารพต่อหลักการมนุษยธรรม และสิทธิมนุษยชน ตามพันธกรณี กฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว รวมทั้งภาระความรับผิดชอบอื่นๆ ที่จะพึงมีตามมาทั้งระหว่างสงคราม และภายหลังสงคราม

๕.๓ สันติภาพหลังสงคราม เป็นที่น่ายินดีที่ขณะนี้ได้มีความเห็นพ้องต้องกัน ที่จะให้สหประชาชาติเข้ามามีบทบาทเป็นแกนกลางในการฟื้นฟูบูรณะหลังสงคราม แต่ทั้งนี้ หมายความว่า การเร่งให้สถานการณ์กลับคืนสู่สันติภาพโดยเร็ว ดังที่เรียกร้อง และคาดหวังกัน จะต้องไม่เป็นการฉวยโอกาสโหมกำลังรวบรัดทำลายล้าง อันเป็นการขัดต่อหลักการมนุษยธรรม และสิทธิมนุษยชนดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งการฟื้นฟูบูรณะประเทศอิรัก ก็จะต้องไม่ใช่เป็นไปเพื่อเปิดช่องทางให้เข้าไปฉกฉวยแบ่งปันผลประโยชน์เชิงธุรกิจการค้า การเงิน และทรัพยากรซึ่งมีการพุดกันหนาหูกันอยู่ในเวลานี้

๕.๔ อนาคตสหประชาชาติกับนิทรรศการโลก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย ขอเรียกร้องให้ระดมความคิด แนวทางปฏิรูปให้สหประชาชาติ มีพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตยขึ้น ทำนองเดียวกันกับที่กลุ่มประเทศมหาอำนาจเคยปฏิบัติมาตอนใกล้จะสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อสถาปนาสันติภาพ และสิทธิมนุษยชนจากบทเรียนอันเจ็บปวดมาแล้วในประสบการณ์สงครามสู้รบกับระบอบเผด็จการนาซี และฟาสซิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับสถานะบทบาท และสิทธิอำนาจในส่วนของสมัชชาใหญ่ ซึ่งมีหลักการคะแนนเสียงเท่าเทียมกันของประเทศสมาชิก รวมทั้งการเปิดช่องทางให้ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีความหมายต่อกระบวนการตัดสินใจของสหประชาชาติ แนวทางปฏิรูปที่ว่านี้ น่าจะถึงเวลาที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาในยุคของโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน หลังจากที่กฎบัตรสหประชาชาติ ได้ใช้งานมากกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว

๕.๕ สันติภาพกับการพัฒนาสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย ปัญหาความยุ่งยาก และความลึกลับขัดแย้งทั้งหลายทั้งปวง กล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากขาดความจริงจัง และเหมาะสมในการปฏิรูป และพัฒนาเศรษฐกิจการเมือง ของประชาชาติต่างๆ ให้ได้มีพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย และความเคารพในศักดิ์ศรี และสิทธิเสรีภาพของประชาชน การปฏิรูปและพัฒนาที่ว่านี้ ไม่ได้หมายความว่าถึงเพียงแค่รูปแบบ อย่างเช่น การมีรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้ง มีพรรคการเมือง และรัฐสภา เท่านั้น ซึ่งเกิดขึ้นแพร่หลายทั่วโลกในปัจจุบัน แต่ก็มิได้ทำบทบาทหน้าที่ของตัวแทนปากเสียงของมวลสามัญชนระดับรากหญ้าโดยแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิมนุษยชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ยังมิได้รับการยอมรับนับถืออย่างจริงจัง ทั้งในหมู่ชาติพัฒนาแล้ว และที่กำลังพัฒนา ประสบการณ์ชี้ให้เห็นว่าการสูญเสียสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม มีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิทางการเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และทั้งหมดย่อมนำมาสู่ระบอบการกดขี่ขูดรีด และความลึกลับขัดแย้งรุนแรงในที่สุด

ปัญหาสันติภาพ สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย ที่กล่าวมาทั้งหมดนับเป็นเรื่องภารกิจที่มีความหมายสำคัญใหญ่หลวงต่ออนาคตของโลกโดยรวม เป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความเข้าใจ และการเรียนรู้ร่วมกันของทุกๆ ฝ่ายทุกระดับของสังคม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย หยิบยกประเด็นปัญหาเหล่านี้ขึ้นมา ก็ด้วยความตระหนักว่า ปัญหาสงครามอิรัก และการฟื้นฟูบูรณะที่กำลังกล่าวขวัญถึงกันในขณะนี้ เป็นภาพสะท้อนของสภาวะปัญหาทั่วโลก แม้จะอยู่ในบริบทที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป แต่ต่างก็คงอยู่บนหลักการพื้นฐานที่จะต้องมองร่วมกันอยู่ กล่าวคือสิทธิมนุษยชน นิติธรรม และประชาธิปไตย ทั้งระดับภายในชาติ และระหว่างชาติ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างเสริมสันติภาพในโลก

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓๐ มีนาคม ๒๕๕๖

